

Проблеми та перспективи фізичного виховання в українських школах: аналіз сучасного стану та напрями розвитку

Танасійчук Юлія Миколаївна

доктор філософії, ст. викладач кафедри медико-біологічних основ фізичної культури, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-7772-1509>

Прийнято: 23.01.24 | Опубліковано: 29.02.24

Анотація: Дотепер актуальність проблем та перспектив фізичного виховання в українських школах визначається не лише загальною спрямованістю на забезпечення здоров'я та фізичного розвитку учнів, але й вирішенням сучасних викликів, пов'язаних зі зменшенням фізичної активності серед молодого покоління. Аналіз сучасного стану та розгляд напрямів розвитку фізичного виховання надає можливість визначити оптимальні стратегії для адаптації освітньої системи до вимог сучасної дійсності та виховання фізично здорової та активної молоді.

Мета дослідження полягає в розгляді сучасного стану фізичного виховання в українських школах, а також визначення напрямів його подальшого розвитку в умовах війни в Україні.

Методи. Під час проведення дослідження були використані загальнонаукові методи пізнання, зокрема критичний аналіз наявної наукової літератури з питань фізичного виховання в сучасних українських школах, упорядкування даних, пов'язаних із систематизацією складників фізичного виховання, а також методи індукції та дедукції.

Результати. У ході дослідження визначено, що сучасний стан фізичного виховання в українських школах характеризується низкою таких проблем, як: організаційні труднощі, які пов'язані із забезпеченням безпеки під час фізичних занять та обмеженим доступом до спортивної інфраструктури через військовий конфлікт, обмежений доступ до спортивних закладів і майданчиків у зоні воєнних дій, психологічний вплив війни, який ставить під загрозу психологічне благополуччя учнів та вчителів, відсутність високошвидкісного Інтернету та нестача спеціального обладнання, що обмежує впровадження дистанційних технологій у фізичному вихованні. У дослідженні зазначено, що подальші напрями розвитку фізичного виховання мають бути зосереджені на розвитку спектру фізичної активності, використанні інноваційних технологій, підвищенні кваліфікації вчителів, подальшій індивідуалізації підходу, активному залученні до спортивних змагань.

Висновки. Подальші дослідження можуть розширити розуміння проблем та перспектив фізичного виховання в українських школах, спрямовуючи увагу на інноваційні методики, адаптовані до складних умов.

Ключові слова: спортивні змагання, фізичний стан, психологічне здоров'я, проблеми фізичного виховання.

Problems and prospects of physical education in Ukrainian schools: analysis of the current state and directions of development

Iuliia Tanasiychuk

Ph.D., lecturer of Medical and Biological Fundamentals of Physical Culture Department of Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-7772-1509>

Abstract. *Today, the relevance of the problems and prospects of physical education in Ukrainian schools is determined not only by the general focus on ensuring the health and physical development of students, but also by addressing the current challenges associated with a decrease in physical activity among the younger generation. The analysis of the current state and consideration of the directions of physical education development makes it possible to determine the optimal strategies for adapting the educational system to the requirements of modern reality and educating physically healthy and active youth.*

The purpose of the study is to consider the current state of physical education in Ukrainian schools, as well as to determine the directions of its further development in the context of the war in Ukraine.

Methods. *The study used general scientific methods of cognition, including a critical analysis of the available scientific literature on physical education in modern Ukrainian schools, the organization of data related to the systematization of physical education components, as well as methods of induction and deduction.*

Results. *The study determined that the current state of physical education in Ukrainian schools is characterized by a number of problems, such as: organizational difficulties related to ensuring safety during physical activities and limited access to sports infrastructure due to the military conflict, limited access to sports facilities due to the loss of access to sports grounds in the war zone, the psychological impact of the war, which threatens the psychological well-being of students and teachers, the lack of high-speed Internet access, and the lack of a The study notes that further directions for the development of physical education should focus on the development of the spectrum of physical activity, the use of innovative technologies, teacher training, further individualization of the approach, and active involvement in sports competitions.*

Conclusions. *Further research can expand the understanding of the problems and prospects of physical education in Ukrainian schools, focusing on innovative methods adapted to difficult conditions.*

Keywords: *sports competitions, physical condition, psychological health, problems of physical education*

Постановка проблеми. Сучасність ставить перед українською системою освіти низку важливих завдань, зокрема щодо фізичного виховання в школах. Проблеми та перспективи цієї сфери стають предметом уваги вчителів, батьків та експертів. Аналіз сучасного стану фізичного виховання в українських школах вказує на різноманітні проблеми, що стоять перед системою освіти, враховуючи тенденції сучасного життя та технологічних змін. У цьому контексті розглядання напрямів розвитку фізичного виховання стає актуальним завданням, яке спрямоване на створення ефективної та адаптивної системи, здатної відповідати потребам сучасної української молоді.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Літературний огляд наукових праць вказує на актуальність досліджень у цьому напрямі та висвітлює різноманітні аспекти фізичного виховання в українських школах. Зокрема, автори О. Котова, В. Цибульська й Г. Суханова у своїй науковій роботі досліджують особливості професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури до роботи в новій українській школі. Автори наголошують на важливості вивчення та аналізу цих особливостей у контексті сучасних вимог освітньої системи [1]. Цікаве дослідження провела О. Череповська, в якому авторка розглядала фізичне виховання учнів в умовах дистанційного навчання. О.

Череповська зосереджується на визначенні оптимальних стратегій та методів для забезпечення ефективного фізичного розвитку учнів під час дистанційного навчання [2]. Автори С. Моїсеєв, В. Гузар й В. Свирида у своєму дослідженні зробили акцент на інноваційності фізичної культури й присвятили роботу новій фізичній культурі у вимірах інновацій. Автори також виокремили концептуальні засади розвитку предметних компетентностей учнів 1–4 класів на заняттях фізичної культури в Новій українській школі [3; 4]. О. Литвин досліджував використання інформаційних технологій здобувачами освіти під час самостійних занять фізичними вправами, в якому фокусувався на аналізі того, як сучасні технології можуть покращити ефективність та результативність фізичної активності учнів під час тренувань [5]. Автори Н.-С. Jeong та W.-Y. So у своєму науковому дослідженні аналізували труднощі проведення онлайн-занять з фізичного виховання в середній і вищій школі, а також запропонували ефективний план для їх подолання [6]. S. Andermo та ін. концентрувалися на шкільних заходах з фізичної активності, а також аналізували психічний стан учнів під час проведення фізичних занять [7]. Автори Van Sluijs та ін. досліджували поведінку здобувачів освіти в процесі фізичної активності в школах, аналізували сучасні дані та можливості для втручання з метою покращення цього процесу. У дослідженні підкреслюється, що фізичне виховання важливе для забезпечення повного і гармонійного розвитку дітей та формування здорового способу життя [8]. І. Помещикова й Л. Цветкова досліджували використання спортивних ігор у Новій українській школі [9]. Отже, всі вищенаведені дослідження вказують на актуальність дослідження та необхідність подальших досліджень у цьому напрямі.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак, незважаючи на накопичений науковий досвід, залишаються недослідженими питання сучасного стану, проблем та подальших напрямів розвитку фізичного виховання в українських школах. Розуміння того, які проблеми постають перед системою фізичної активності в умовах обмежень та віддаленого навчання, а також визначення оптимальних стратегій адаптації, стане важливим у контексті визначення нових стандартів та підходів до фізичного виховання в сучасних умовах. Дослідження цих аспектів дасть змогу ефективніше відповідати на виклики, які ставлять перед системою освіти непередбачені обставини, і підтримувати здоровий спосіб життя здобувачів освіти.

Формулювання цілей статті (постановка завдання)

Отже, дослідження спрямоване на визначення сучасного стану фізичного виховання в українських школах і виокремлення основних напрямів його подальшого розвитку в умовах війни в Україні. Для досягнення поставленої мети перед дослідженням поставлені такі задачі:

- розкрити сутність понять «фізичне виховання» й сформулювати основні його складники в сучасних школах;
- визначити особливості сучасного стану фізичного виховання в українських школах;
- виокремити напрями подальшого розвитку фізичного виховання.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фізичне виховання в школах є необхідною складовою частиною загального навчально-виховного процесу, спрямованою на комплексний розвиток фізичних, моторних й інших навичок здобувачів освіти. Цей підхід визначається не лише формуванням фізично здорової, але й активної, гармонійно розвиненої особистості. Українське законодавство визнає фізичне виховання як обов'язковий компонент освітнього процесу в загальноосвітніх школах, підкреслюючи його важливу роль у становленні та збереженні фізичного та психічного здоров'я здобувачів освіти.

З метою забезпечення ефективного розвитку фізичного виховання учнів важливо вдосконалювати та розширювати методики фізичної активності. Також важливо розглядати фізичне виховання як інтегровану частину навчального процесу, сприяючи взаємодії з іншими предметами та розвитку загальних навичок здобувачів освіти.

Варто також зауважити, що створення сприятливого оточення в школі є важливим кроком у підтримці активного способу життя учнів. Розбудова інфраструктури, такої як спеціалізовані спортивні майданчики та рекреаційні зони, може не лише забезпечити адекватний простір для фізичних занять, але й створити позитивне середовище для соціальної взаємодії та спільного відпочинку.

Автори Van Sluijs та ін. розглядають фізичне виховання як важливий компонент комплексної програми підтримки здоров'я та розвитку дітей і пропонують таке визначення фізичного виховання: це систематичний процес, що включає різноманітні фізичні активності та вправи, спрямований на розвиток фізичних, соціальних і психічних аспектів особистості. Метою цього підходу є не лише зміцнення фізичного здоров'я, а й формування комплексного підходу до загального благополуччя та розвитку дітей.

Отже, фізичне виховання в школах – це система освітніх заходів та практик, спрямованих на розвиток фізичної активності, здоров'я та фізичної компетентності здобувачів освіти. Основною метою цього процесу є формування гармонійно розвинених особистостей, здатних до активної участі у фізичних виданнях, збереження та покращення здоров'я.

Основні складники фізичного виховання в українських школах наведено в Таблиці 1.

Таблиця 1

Складники фізичного виховання в українських школах

№	Складники	Опис
1	Заняття з фізкультури	Учні зазвичай мають регулярні заняття з фізичної культури, під час яких викладається теоретичний матеріал та проводяться фізичні вправи та ігри
2	Спортивні заходи	Школи можуть проводити спортивні заходи, змагання та турніри між класами чи шкільними групами
3	Фізична активність поза заняттями	Залежно від ресурсів та можливостей шкіл можуть бути організовані додаткові тренування, секції чи гуртки з різних видів спорту
4	Забезпечення спортивним інвентарем	Школи повинні мати необхідний спортивний інвентар для проведення занять та тренувань

5 Фізичне здоров'я та безпека	Освіта учнів у питаннях здорового способу життя, правильного харчування та безпеки під час занять спортом
-------------------------------	---

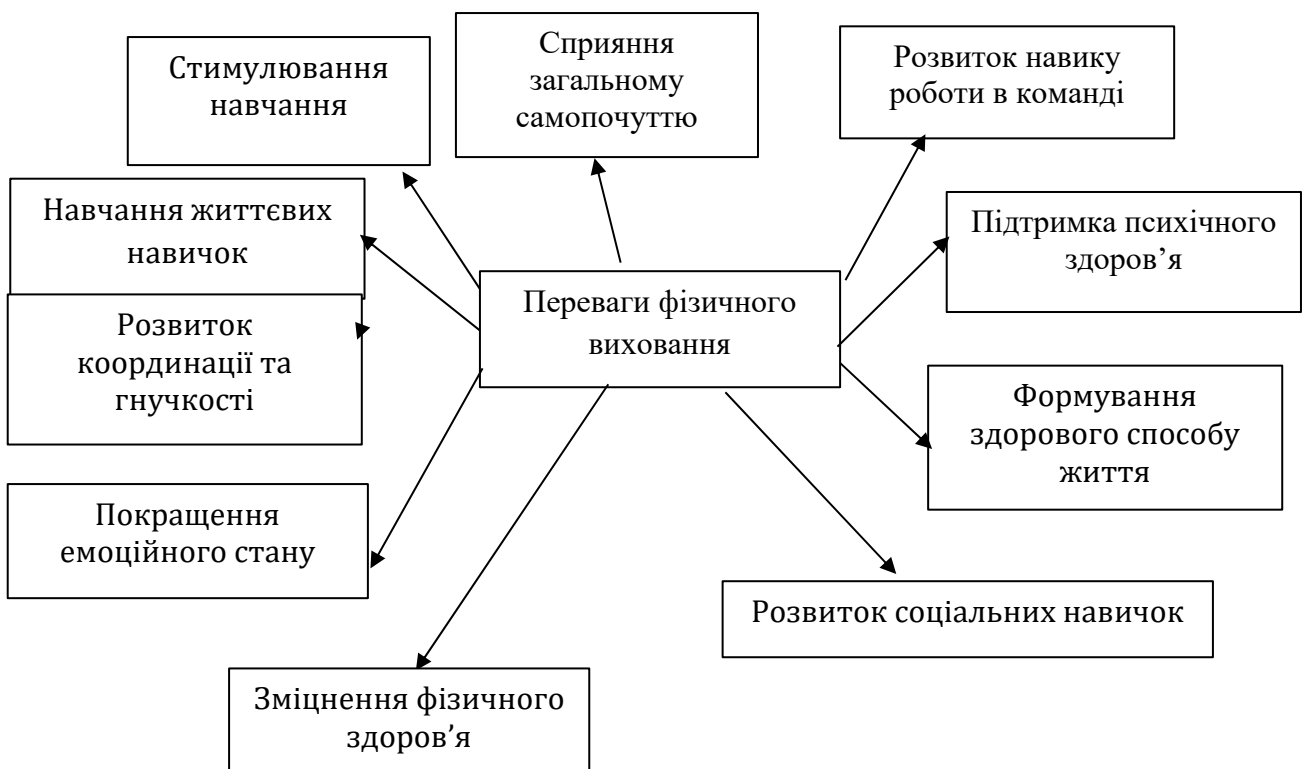
Джерело: складено автором на основі [2;5]

Згідно із загальними тенденціями у світі фізичне виховання стає все більш універсальним і включає різноманітні види фізичної активності, сприяючи розвитку загальної фізичної підготовленості та здоров'я здобувачів освіти. Різновиди цих активностей урахують індивідуальні можливості та інтереси учнів, роблячи фізичне виховання більш привабливим і ефективним для різних груп школярів.

У даному контексті варто звернути увагу на переваги, які дає фізичне виховання в загальноосвітніх школах (рис. 1).

Рисунок 1

Переваги фізичного виховання в школах

Джерело: створено автором

Отже, фізичне виховання не лише сприяє зміцненню фізичного здоров'я, але і впливає на психічний стан учнів, підвищуючи їхню концентрацію, витривалість та загальний рівень емоційного комфорту. Закладаючи основи здорового способу життя в дитинстві та юності, фізичне виховання створює основу для здорового життя в дорослому віці.

Нині сучасний стан фізичного виховання характеризується низкою проблем, які посилені умовами військового конфлікту та впровадження віддалених форм навчання.

По-перше, це організаційні труднощі.

Варто зауважити, що військовий конфлікт викликає певні організаційні виклики для українських шкіл, особливо на територіях, на яких відбуваються постійні військові дії, зокрема, щодо забезпечення безпеки учнів та персоналу під час фізичних занять та спортивних заходів. Переміщення населення та зміни в інфраструктурі ускладнюють проведення фізичних занять та змагань, що вимагає не лише адаптації спортивних майданчиків до нових умов, але й розроблення планів евакуації та заходів безпеки для забезпечення відповідних умов для фізичної активності навіть у віддалених чи непередбачуваних обставинах [9].

Також слід урахувати потреби дітей з інвалідністю, які можуть виявити особливі труднощі під час евакуаційних процедур та в умовах обмеженого доступу до спеціалізованих установ. Забезпечення адекватної підтримки та захисту дітей з інвалідністю в умовах військового конфлікту також вимагає розроблення ймовірних та інклюзивних евакуаційних стратегій, що враховують унікальні потреби та обмеження особливих здобувачів освіти.

По-друге, це доступ до спортивних закладів.

В умовах воєнного стану часто виникає проблема обмеженого доступу до спортивних закладів та обладнання. Знищення або втрата доступу до спортивних майданчиків та спортивних заходів може впливати на здійснення фізичних занять, обмежуючи можливості для здорового розвитку та активного способу життя серед школярів. Заходи з відновлення та підтримки існуючої спортивної інфраструктури стають необхідними для забезпечення доступу до фізичної активності для дітей та молоді в умовах конфлікту. Крім того, забезпечення вчителям необхідних ресурсів та підтримки для впровадження адаптованих програм фізичної активності стає додатковим завданням. Розвиток інноваційних методик, які враховують особливості умов конфлікту, може сприяти підтримці фізичного здоров'я та психосоціального благополуччя здобувачів освіти. Також варто додати, що в умовах військового конфлікту є необхідність співпраці з громадськістю та владою для створення безпечних коридорів для пересування населення та забезпечення безпечного доступу до майданчиків і спортивних об'єктів.

По-третє, психологічний вплив.

У цьому контексті варто наголосити, що будь-який військовий конфлікт призводить до психологічних травм та стресу серед учнів і вчителів. Фізичне виховання може виступати як засіб реабілітації та психологічної підтримки, але його впровадження вимагає спеціального підходу та навчання. Стрес, пов'язаний з виникненням екстрених ситуацій, може значно впливати на емоційний стан та навчальні досягнення. Отже, виникає необхідність створення програм психосоціальної підтримки, які спрямовані на зменшення впливу стресу на учнів та педагогічний персонал. Включення практик медитації, релаксації та інших методів саморегуляції в шкільний розклад може сприяти зниженню рівня психологічного навантаження.

Також у даному контексті варто наголосити, що педагоги повинні мати навички розпізнавання ознак психологічних травм учнів та вміти надавати ефективну підтримку. Застосування методів психологічної першої допомоги та взаємопідтримки в шкільному середовищі може сприяти створенню безпечного простору для вираження емоцій та подолання труднощів.

Важливо також підкреслити роль спільноти та партнерського співтовариства в організації фізичних та психологічних заходів для здобувачів освіти. Спільна робота з батьками, громадськістю та психологами може сприяти створенню системи підтримки, спрямованої на відновлення психічного здоров'я та забезпечення психосоціального благополуччя в умовах військового конфлікту.

У-четвертих, відсутність високошвидкісного Інтернету чи спеціального обладнання.

Проблема фізичного виховання в українських школах в умовах війни значно поглиблюється відсутністю високошвидкісного інтернету чи спеціального обладнання. Умови воєнного конфлікту та відсутність доступу до сучасних технологій ставлять під загрозу реалізацію дистанційних фізичних занять, віртуальних тренувань та інноваційних методик фізичного розвитку.

Багато шкіл у зонах бойових дій не мають високошвидкісного інтернет-з'єднання, що ускладнює проведення віртуальних тренувань чи онлайн-уроків фізкультури. Відсутність необхідного обладнання та доступу до онлайн-ресурсів обмежує можливості вчителів фізичного виховання у впровадженні інноваційних методик та ефективних засобів організації фізичної активності для здобувачів освіти. Це може суттєво вплинути на розвиток фізичних та спортивних навичок школярів, а також на їх загальний стан здоров'я.

Таким чином, урахування цих проблем та пошук інноваційних рішень є важливим завданням для забезпечення доступності та якісної організації фізичного виховання в українських школах в умовах військових подій та впровадження віддалених форм навчання.

Напрями розвитку фізичного виховання неможливо розглядати без урахування реформи Міністерства освіти і науки України під назвою «Нова українська школа» (НУШ), головна мета якої – створити школу, в якій буде приємно навчатись і яка даватиме здобувачам освіти не тільки знання, а й уміння застосовувати їх у повсякденному житті. Ця реформа сприяє інтеграції фізичного виховання в загальну структуру освіти, надаючи йому ключове значення у формуванні всебічно розвинених особистостей.

Зокрема, у вересні 2017 року було ухвалено новий Закон «Про освіту», який регулює основні засади нової освітньої системи, а в лютому 2018 року Кабінет Міністрів затвердив новий Державний стандарт початкової освіти. Список компетентностей, яких набуватимуть здобувачі освіти, вже закріплено законом «Про освіту». Він створювався з урахуванням «Рекомендації Європейського Парламенту та Ради Європи щодо формування ключових компетентностей освіти впродовж життя» [10].

Н. Москаленко, Н. Сороколіт та І. Турчик, аналізуючи ключові компетентності у фізичному вихованні школярів у рамках реформи «Нова українська школа», вказують, що кожен ключову компетентність освітньої реформи можна і слід упроваджувати в практику фізичного виховання учнів як на заняттях, так і в позаурочний час. Автори вважають, що шкільна дисципліна, а саме фізична культура, має стати ефективним засобом розвитку різнобічних аспектів особистості здобувача освіти та формування в нього ключових компетентностей. Освітній процес з фізичного виховання повинен бути організований так, щоб дитина перебувала в ситуаціях, що сприяють її активному розвитку. Всі зазначені компетентності мають рівноцінне значення, вони взаємодіють та поєднуються, можуть застосовуватися в різних контекстах і комбінуватися в процесі фізичного виховання [11].

С. Моїсеєв визначає нову фізичну культуру як ключовий елемент Нової української школи. Остання освітня реформа ставить перед учителями фізичної культури високі стандарти професійної майстерності. У сучасних умовах, що включають несприятливі матеріально-технічні обставини, вчителям доводиться сприяти новому поколінню у відкритті світу фізичної культури, даруючи школярам радість і задоволення від систематичних занять успішною фізкультурно-оздоровчою діяльністю. Нова фізична культура в НУШ повинна поєднувати класичні та інноваційні підходи до фізичного виховання й ефективно узгоджувати програмні вимоги з індивідуальними інтересами дітей [3].

Напрями розвитку фізичного виховання в українських школах включають різні аспекти, які спрямовані на покращення фізичного, психічного та соціального розвитку учнів. Основні напрями в цій сфері представлені в Таблиці 2.

Таблиця 2

Основні напрями розвитку фізичного виховання в українських школах

№	Напрямок розвитку	Опис
1	Подальший розвиток спектру фізичної активності	Розвиток різних видів фізичної активності, включаючи спорт, танці, ігри та заняття на свіжому повітрі. Забезпечення доступу до різноманітних видів фізичних занять, що враховують індивідуальні схильності та інтереси здобувачів освіти.
2	Використання інноваційних технологій	Впровадження сучасних технологій у процес фізичного виховання, таких як віртуальна реальність, спеціалізовані додатки для тренувань та інші технологічні рішення для підвищення ефективності та привабливості занять. Але варто зауважити, що це досить дорогі інновації, які потребують значної кількості коштів.
3	Підвищення кваліфікації вчителів	Забезпечення вчителів фізичної культури необхідними навичками та знаннями, а також підтримка їх професійного росту. Постійне вдосконалення методик і підходів до навчання фізичного виховання дає змогу посилити зацікавленість школярів.
4	Подальша індивідуалізація підходу	Урахування індивідуальних особливостей учнів у процесі фізичного виховання, створення програм та завдань, які враховують фізичний стан та інтереси кожного учня.
5	Активне залучення до спортивних змагань	Сприяння участі здобувачів освіти в різноманітних спортивних змаганнях та турнірах для підтримки змагального духу, розвитку командної роботи та спортивного потенціалу.
6	Соціальна інтеграція дітей з особливими потребами	Здійснення досліджень та розроблення програм, спрямованих на ефективну інтеграцію дітей з різними фізичними та емоційними особливостями у фізично-виховний процес. Створення інклюзивного середовища, що підтримує різноманіття та розвиток кожного здобувача освіти.

Джерело: складено автором на основі [12;13].

Таким чином, можна зробити висновок про важливість системного підходу до розвитку фізичного виховання в українських школах.

Розширення спектру фізичної активності, використання інноваційних технологій та підвищення кваліфікації вчителів сприятимуть створенню стійкої та ефективної системи, спрямованої на гармонійний розвиток учнів. Акцент на індивідуальному підході та активному залученні до спортивних змагань визначає необхідність

урахування різноманітності потреб та здібностей кожного учня в процесі фізичного виховання.

Висновки. Отже, дослідження дозволило чітко визначити сутність поняття «фізичне виховання» та сформуванати його основні складники, враховуючи сучасні вимоги та тенденції української шкільної системи.

Дослідження також визначило ключові напрями, які сприятимуть подальшому розвитку фізичного виховання в українських школах. Серед них варто відзначити акцент на розширенні спектру фізичної активності, використанні інноваційних технологій, підвищенні кваліфікації вчителів, індивідуалізації підходу та активному залученні до спортивних змагань.

Перспективи подальших досліджень у галузі фізичного виховання в українських школах включають глибший аналіз впливу сучасних технологій на ефективність фізичного виховання. Дослідження може охоплювати використання інноваційних засобів, таких як віртуальна реальність або сучасні додатки, для залучення здобувачів освіти до фізичних занять та покращення їхнього інтересу до здорового способу життя.

Також важливим напрямом є дослідження можливостей адаптації програм фізичного виховання до умов сьогодення, зокрема у воєнних зонах. Аналіз ініціатив і стратегій, спрямованих на забезпечення доступу до якісного фізичного виховання в умовах кризових ситуацій, може виявитися важливим для створення ефективних програм у майбутньому.

Список використаних джерел

1. Котова О., Цибульська В., Суханова Г. Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури до роботи в новій українській школі. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка.* Запоріжжя, 2022. Т. 2, № 29. С. 97–103. URL: <https://doi.org/10.33842/22195203-2023-29-97-103> (дата звернення: 15.01.2024).

2. Череповська О. А. Фізичне виховання в умовах дистанційного навчання. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт).* Київ, 2021. № 4(134). С. 116–120. URL: [https://doi.org/10.31392/npuc-series15.2021.4\(134\).29](https://doi.org/10.31392/npuc-series15.2021.4(134).29) (дата звернення: 15.01.2024).

3. Моїсеєв С. О., Гузар В. М., Свирида В. С. Нова фізична культура у вимірах інновацій. *Проблеми і перспективи розвитку спортивних ігор та одноборств у закладах вищої освіти.* 2021. Т. 1. С. 91–94. URL: <http://economy.chdu.edu.ua/index.php/wissn015/article/view/224400> (дата звернення: 15.01.2024).

4. Моїсеєв С.О., Гузар В.М., Шалар, О.Г. Концептуальні засади розвитку предметних компетентностей учнів 1-4 класів на уроках фізичної культури в Новій українській школі. *Педагогічний альманах: збірник наукових праць / редкол. В. В. Кузьменко (голова) та ін.* Херсон: КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2019. Вип. 43. С. 45–56.

5. Литвин О. В. Використання інформаційних технологій школярами під час самостійних занять фізичними вправами. *Актуальні проблеми фізичної культури і спорту в сучасному суспільстві : Зб. наук. пр. III Всеукр. науково-практ. конф. (м. Житомир, 4 листоп. 2021 р).* Житомир, 2021. С. 28–30. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/id/eprint/33472> (дата звернення: 15.01.2024).

6. Jeong H.-C., So W.-Y. Difficulties of Online Physical Education Classes in Middle and High School and an Efficient Operation Plan to Address Them. *International Journal of Environmental Research and Public Health.* 2020. Vol.17, no.19. P.7279. URL: <https://doi.org/10.3390/ijerph17197279> (date of access: 15.01.2024).

7. School-related physical activity interventions and mental health among children: a systematic review and meta-analysis / S. Andermo et al. *Sports Medicine - Open*. 2020. Vol. 6, no. 1. URL: <https://doi.org/10.1186/s40798-020-00254-x> (date of access: 15.01.2024).
8. Physical activity behaviours in adolescence: current evidence and opportunities for intervention / E. M. F. van Sluijs et al. *The Lancet*. 2021. Vol. 398, no. 10298. P. 429–442. URL: [https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(21\)01259-9](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(21)01259-9) (date of access: 15.01.2024).
9. Помещикова І., Цветкова Л. Використання спортивних ігор в Новій українській школі. *Проблеми і перспективи розвитку спортивних ігор та одноборств у закладах вищої освіти: матеріали міжнародної XX наукової конференції* (м. Харків, 09 лютого 2024 р.). Харків: Харківська державна академія фізичної культури, 2024. Т.1. URL: <https://journals.uran.ua/pprsievnz/article/view/297497> (дата звернення: 15.01.2024).
10. Нова Українська Школа. URL: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola> (дата звернення 07.01.2024).
11. Москаленко Н. В., Сороколіт Н. С., Турчик І. Х. Ключові компетентності у фізичному вихованні школярів в рамках реформи "Нова українська школа". *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ, 2019. Вип. 5К. С. 223-228. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_015_2019_5K_51. (дата звернення: 15.01.2024).
12. Participation and Physical Activity in Organized Recess Tied to Physical Education in Elementary Schools: An Interventional Study / K. Vanluyten et al. *Preventive Medicine Reports*. 2023. Vol. 35. P. 102355. URL: <https://doi.org/10.1016/j.pmedr.2023.102355> (date of access: 15.01.2024).
13. Exploring pre-service physical education teachers' trauma-related learning experiences in schools / S. Gray et al. *Teaching and Teacher Education*. 2023. Vol. 132. P. 104212. URL: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2023.104212> (date of access: 15.01.2024).